

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وافی

تدوین و جمع آوری: افسانہ میرآبی * تصویر گر: ولی شفیع چایدرہ

سرشناسه: میرآبی، افسانه، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور: وافی / تدوین و جمع‌آوری افسانه میرآبی؛ تصویرگر ولی شفیعی چایدره.
مشخصات نشر: مشهد: بوستان آسمان مهر، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۳۲ ص: مصور؛ ۲۹×۲۲ س.م.
شابک: ۹-۲-۹۷۷۱۹-۶۰۰-۹۷۸-۱۶۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
یادداشت: گروه ستی: ج.
موضوع: علی‌بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳؟ - ۲۰۳ ق. - سرگذشت‌نامه
موضوع: - - -
موضوع: داستان‌های مذهبی
موضوع: Religious fiction
شناسه افزوده: شفیعی چایدره، ولی، ۱۳۶۴- تصویرگر
رده‌بندی دیویی: ۱۳۹۸ و ۹۲۶ م- ۱۵۲۹۷/۶۸
شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۷۶۷۳۴

نشر بوستان آسمان مهر

مجموعه قصه‌های زندگی امام رضا (ع) * وافی
گردآوری و تدوین: افسانه میرآبی
ناشر: انتشارات بوستان آسمان مهر
تصویرگر: ولی شفیعی چایدره
نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۸
چاپ: سینا
صفحه‌آرایی و گرافیک: نگارستان توس ۰۵۱-۳۸۸۴۸۶۰۴ - - ۰۹۱۵۶۲۶۵۴۰۰
قطع: رحلی
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
شابک: ۹-۲-۹۷۷۱۹-۶۰۰-۹۷۸-۱۶۰۰۰
قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان
نشانی ناشر: مشهد، بلوار سرفرازان، خیابان رهایی، رهایی ۵/۱، پلاک ۲۳
نشانی اینترنتی: Bostan.a.mehr93@gmail.com
شماره تلفن: ۰۹۱۵۲۰۷۵۹۱۹ - ۰۵۱-۳۸۲۱۹۵۳۲

امام رضا علیه السلام امام هشتم شیعیان می‌باشند. ایشان در سال ۱۴۸ هجری قمری در شهر مدینه به دنیا آمدند. نام پدرشان امام موسی کاظم علیه السلام و نام مادرشان نجمه بود. امام رضا علیه السلام شهر مدینه، محل اقامت و زندگی‌شان را ترک کردند و به دستور و دعوت مأمون به شهر مرو یا خراسان امروزی آمدند و با پذیرفتن ولایتعهدی (از روی اجبار) مدتی در بین شیعیان به تبلیغ دین اسلام پرداخته و سرانجام به دست مأمون به شهادت رسیدند. ایشان لقب‌های زیادی دارند که از جمله می‌توان به: شمس‌الشموس، ضامن آهو، غریب‌الغربا، رئوف، نورالهدی، رب‌التدبیر، وافی، رب‌السریر، انیس‌النفوس، زکی، رثاب‌التدبیر و ... اشاره نمود.

حضرت در زمان حرکت از مدینه به مرو از شهرهای مختلف عبور کرده و برایشان اتفاقات زیادی رخ داده که در این کتاب به مهم‌ترین رویدادهای سفرشان اشاره شده است. از جمله: آغاز سفر امام رضا علیه السلام از شهر مدینه به مرو و وداع با اهل بیت - مسیر حرکت امام به سمت مرو - ورود حضرت به نیشابور و ذکر حدیث سلسله‌الذهب - ورود حضرت به توس و سناباد و اشاره به مزارشان کنار قبر هارون - ورود حضرت به مرو - دعای باران - تشکیل جلسات مناظره و گفتگوی امام با دانشمندان سایر ادیان - شهادت امام رضا علیه السلام.

آغاز سفر امام رضا علیه‌السلام از شهر مدینه به مرو و وداع با اهل بیت

هارون در زمان حیاتش عهدنامه و قراردادی بسته بود که پس از فوتش، فرزندش محمدامین جانشینش شود. پس از درگذشت هارون، محمدامین جانشین پدرش شد و مردم با امین بیعت کردند. پس از بروز حوادث و وقایعی و کشته شدن محمدامین خلافت به مأمون رسید. وقتی مأمون به خلافت رسید آشوب‌ها و ناآرامی‌های فراوانی وجود داشت. او از نظر سیاسی به مشکل برخورد کرده بود. عده‌ای از بنی‌عباس که از طرفداران امین بودند دست به شورش برداشته بودند. از طرفی در زمان هارون نیز بسیاری از علویان شکنجه و آزار می‌شدند که پس از مرگ هارون هر کدام در گوشه‌ای مخالفت خود را ابراز می‌کردند.

مأمون که فرد زیرکی بود، برای از بین بردن این آشوب‌ها و فتنه‌ها اقدام هدفمندانه‌ای انجام داد. او به لحاظ سیاسی و جهت تحکیم پایه‌های قدرت و سلطنت خود، حضرت رضا علیه‌السلام را ولیعهد خود قرار داد. او پس از اطلاع از آشوب‌ها و انقلاب‌ها در سراسر مملکت، مجلس مشورتی تشکیل داد و در آن مجلس رأی بر آن داده شد جهت جلب رضایت بنی‌عباس و علویان و کنترل اوضاع و زیر نظر گرفتن امام رضا علیه‌السلام که شخصیتی مذهبی و مورد

اعتماد مسلمانان بودند، ایشان را از مدینه به مرو مقرر خلافت خویش دعوت کرده و ایشان را ولیعهد خود نماید. مأمون به والی مدینه مأموریت داد که حضرت رضا علیه‌السلام را با احترام و تکریم فراوان از مدینه به مرو روانه سازد. هنگامی که افراد مأمون به حضور امام رضا علیه‌السلام رسیدند و نامه‌ی مأمون را خدمت ایشان ارایه نمودند، امام بدون این که با این افراد سخنی بگویند، نامه را با کراهت خوانده و به ناچار پیشنهاد مأمون را قبول نمودند و آماده‌ی سفر شدند.^۱ امام رضا علیه‌السلام قبل از این که سفر خود را آغاز نمایند با رفتن بر مزار رسول خدا صلوات‌الله‌علیه و آله با ایشان خداحافظی نمودند. جانشین پس از خودشان را تعیین کرده و با اهل بیتشان نیز خداحافظی کردند. ایشان در هنگامی که قصد داشتند شهر مدینه را ترک نمایند، دستور دادند اهل بیت و خاندان مبارکشان در اطراف حضرت گرد آمده و فرمودند: بر من بگریید تا صدای شما را بشنوم. حضرت بیان فرمودند: وقتی که خواستند مرا از مدینه بیرون ببرند، اهل و عیال خود را گرد آورده و به آنها امر کردم که بر من گریه نمایند، تا من گریه و زاری آنان را بشنوم.^۲ سپس از آنها جدا شده و ۱۲ هزار دینار برای آنها گذاشتم. سپس فرمودند: من به سفری می‌روم که هرگز به سمت اهل و عیالم باز نخواهم گشت.^۳

۱- عیون الاخبار، شیخ صدوق، ۱۳۹/۲.

اصول کافی، کلینی، ۴۰۲/۲.

الارشاد، شیخ مفید، صص ۲۹۱-۲۹۰.

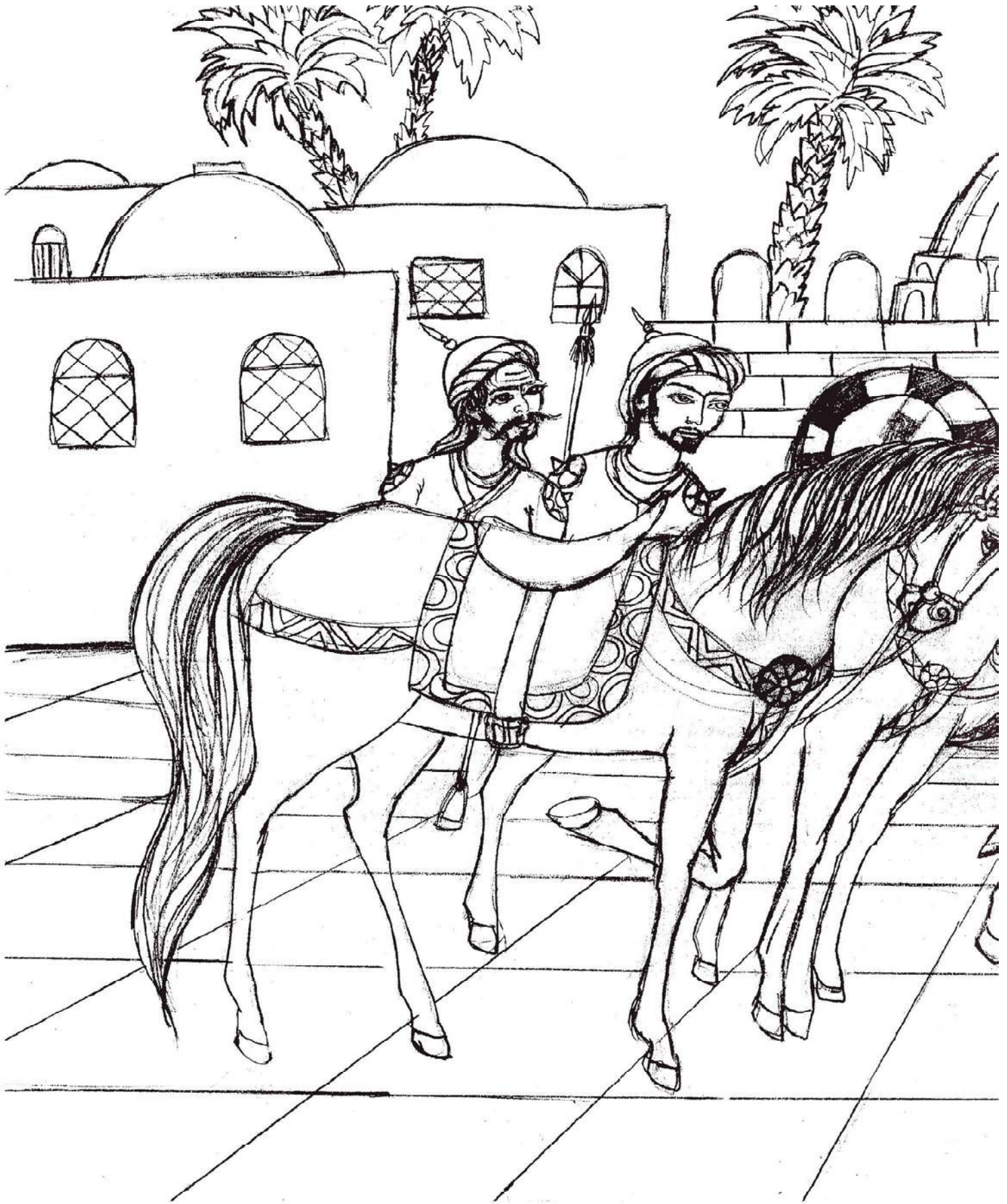
۲- عیون الاخبار، شیخ صدوق، ۴۶۲/۲.

بحارالانوار، مجلسی، ۱۰۵/۱۲.

۳- المناقب، ابن شهر آشوب، ص ۱۹۶.

دلائل‌الائمه، جریر طبری، ص ۱۷۶.

مبدأ هجرت تاریخی امام رضا علیه السلام مدینه و مقصد آن مرو بوده است. مأمون فرستادگان خود را مکلف کرده بود که حضرت را از راه بصره حرکت دهند. بصره در سال های مورد بحث در آتش خشونت زیدبن موسی می سوخت و این در حالی بود که حضرت رضا علیه السلام با صراحت از اقدام برادرش اظهارناخشنودی می کرد. با توجه به این حادثه و هم چنین سوابق تاریخی این شهر تصویر روشنی از علت انتخاب بصره در مسیر حرکت امام رضا علیه السلام توسط مأمون به دست می آید.^۱

مسند الامام الرضا می نویسد: امام همام از قادسیه بیرون شد و از طریق بادیه به طرف بصره حرکت کرد و پس از چندی به ناحیه ی نجاج رسید. نجاج بر وزن «کتاب» نام دهکده ای است در کویر بصره که به آن نجاج بنی عامربن کریز گویند و این قریه یکی از منازل حاجیان بصره است.^۲ پاره ای از مورخان جدید بدون توجه به جغرافیای تاریخی هجرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام از مدینه به مرو وهم چنین بی توجه به خط سیری که مأمون تعیین کرده بود و تأکید او مبنی بر این که حضرت را از طریق بصره و فارس به خراسان حرکت دهند و نه از کوفه و قم، به گونه ای غیر مستند و مستدل عبور حضرت را از مسیر شهرهای کوفه و قم ذکر کرده اند. بر خلاف تأکید و تصریح منابع و کتب تاریخی در تعیین مسیر حرکت امام علی بن موسی الرضا از سوی بصره و اهواز و فارس به خراسان و این که مأمون، رجاء بن ابی ضحاک را بر حذر داشته بود که حضرت از مسیر کوفه و قم عبور کند، برخی از تذکره نویسان می نویسند:

۱- جغرافیای تاریخی هجرت امام رضا(ع) از مدینه تا مرو، جلیل عرفانمنش، صص ۲۳-۲۱.
۲- همان منبع، ص ۲۵.

حضرت در سفر به خراسان وارد قم شد و مورد استقبال شدید مردم شیعه ی قم قرار گرفت و در منزلگاهی که فرود آمد مدرسه ای ساخته شد که امروزه به مدرسه ی رضویه مشهور است.^۱ در مورد توقف حضرت در قم، منابع تاریخی محلی نیز آن را تأکید نمی‌کند.

حسن قمی که در سال ۳۷۸ هجری قمری تاریخ قم را تألیف کرده است می‌نویسد: مأمون، امام رضا علیه السلام را از مدینه به مرو در صحبت رجاء بن ابی ضحاک از راه بصره و فارس و اهواز (بصره - اهواز و فارس) به طوس آورد و برای او در آخر سنه ی مائین (۲۰۰ هجری قمری) بیعت به ولایتعهدی بست. تاریخ قم که از قدیمی‌ترین منابع تاریخ محلی است هیچ‌گونه اطلاعی از عبور حضرت رضا علیه السلام از شهر قم نمی‌دهد. کلینی نیز در اصول کافی می‌نویسد: مأمون آن حضرت را از بصره و شیراز (که شیعیانش کم‌تر بودند) به مرو حرکت داد. مأمون تأکید داشت حضرت را از مسیر کوفه و قم عبور ندهند. سفارش مأمون در این مورد بی دلیل نبود، زیرا شهر کوفه و قم مرکز تجمع شیعیان بود.^۲ مسیری که مأمون برای حرکت حضرت از مدینه به مرو انتخاب کرده بود از نظر جغرافیایی، سیاسی، مذهبی و... بسیار دقیق و زیرکانه در نظر گرفته شده بود. او اصرار داشت امام رضا علیه السلام را از بصره - فارس - اصفهان - دشت آهوان - کوه میامی به طرف نیشابور سپس به توس و سناباد آورده و از آن جا به مرو حرکت دهند. مأمون دوست نداشت حضرت از بعضی شهرها عبور کنند، زیرا در برخی از شهرها، شیعیان پایگاه های محکمی داشتند و آن شهرها جزء شهرهای پر آشوب برای مأمون بودند. او حضرت را از شهرهایی عبور داد که تعداد شیعیانش کم‌تر بودند و شیعیان نمی‌توانستند از اوضاع امام آگاه شوند. مأمون به حضرت نوشت: راه کوهستان و قم را در پیش نگیرید، بلکه از بصره و اهواز و فارس بیاوید (شاید مقصودش این بود که آن حضرت از راهی برود که شیعیانش کم‌تر باشند و از ناراحتی امام آگاه نشوند) تا آن که به مرو برسید.^۳

۱- همان منبع، صص ۳۳-۲۹.

۲- همان منبع، صص ۳۶-۳۵.

۳- اصول کافی، کلینی رازی، صص ۴۰۲/۲ و ۴۰۷.
اثبات الوصیه، مسعودی، ص ۲۰۴.